

DE VLUCHT Ludo Laagland

Aflevering 11

De citadel van Diest is één van de eeuwenoude forten van de grotendeels gesloopte verdedigingsgordel omheen deze kleine Oranjestad. Daar werden nu, in kille zalen en ondergrondse kazematten, honderden staatsgevaarlijke flaminganten uit de streek vast gehouden. Het was als een versterkte burcht waar niemand in noch uit kon.

De auto stopte voor de enorme ingangspoort en claxonneerde. En wie kwam die poort daar voor ons opendraaien?! De luitenant die mij enkele dagen voordien nog zijn fiets had geleend, en door wie ik hier nu binnen tien minuten gewurgd dreigde te worden met de sjaal van zijn vrouw!

De schrik sprong mij naar de keel. Ik was als verlamd. Had amper de tijd om hemelse hulp in te roepen. Maar mijn hersens draaiden op volle toeren.

Terwijl de luitenant opzij ging staan, zijn buik introk om het voertuig met de hoge gasten te laten passeren, greep ik vliegensvlug mijn zakdoek, hield die breed-uit voor mijn angstig aangezicht en veinsde alzo dat ik zat te schreien (Wat niet zo uitzonderlijk was, gezien de situatie waarin ik mij bevond).

De poort denderde achter ons weer dicht en de auto reed dwars over het grote binnenplein naar een der gebouwen aan de overkant. In een witgekalkt onbemeubeld vertrek, zat op een vouwstoeltje aan een ijzeren terrastafeltje een geüniformeerde weerstander die ons officieel in ontvangst nam. Aan weerszijden van hem had hij een gewapende ordonnans staan.

Ik wrong mij zo vlug en zo onopvallend mogelijk vóór mijn “zwarte” reisgezel en dacht: laat het nu maar opschieten, heren, want dadelijk komt de luitenant binnenvallen en dan gaat de zon voor mij hier onder.

De weerstander achter de tafel vroeg mijn paspoort, bekeek het even en beet mij nijdig toe: “Hah! Gij zijt ook aan het oostfront geweest, gij!” Waar hij dit uit afleidde weet ik niet.

Ik had die beschuldiging gemakkelijk kunnen ontkennen, vermits ik onder de oorlog niet over de grens was geweest. Maar dan sloegen ze mij tot ik bekende en duurde het verhoor des te langer, met des te meer kans om herkend te worden door “de man van de poort” die hier op de citadel rondwaalde en van wie ik momenteel meer schrik had dan van mijn ondervrager en zijn handlangers. Dus, om het te laten vooruitgaan, gaf ik de beschuldiging maar dadelijk toe.

“Het cachot in met den deze!”, klonk het.

Het cachot waar ze mij naar toe brachten, was een der ondergrondse cellen aan de kant van de slotgracht.

Ik moest er de plaats innemen van een smakeloos geschminkte bleke hoer, die er enkele dagen had vastgezeten, omdat zij onder de bezetting met de hulp van de Duitsers, zich als gevallen vrouw al liggend had trachten staande te houden. Het enige wat zij, buiten de schaarse textiel die ze aan het lijf had, nog scheen te bezitten, was een versleten handdoek... en de twijfel aangaande haar definitieve invrijheidsstelling.

Mijn gevangeniscel was er een zoals ik mij die in mijn jeugd steeds had voorgesteld: vier witgekalkte muren, tegenover de zware celdeur een smal getralied venstertje met door ijzerdraad versterkt glas erin, en, ongeveer een meter boven de deur en uitgevend op de gang, een rond verluchtingsgat ter grootte van een baksteen. Het meubilair van mijn zes vierkante meter grote living bestond uit twee strozakken uit de tijd van de Boerenkrijg, een verroeste kepernagel en een lege bierfles. De deur was amper achter mij dicht gesmaakt, de grendel er voor geschoven, of de gevangenen die links en rechts in de overige cellen zaten, begonnen uit volle borst de "Vlaamse Leeuw" te zingen.

"Wie is die nieuwe die ze hier hebben binnengebracht?", werd er geroepen.

Mijn paspoort kon ik hen niet overhandigen. Dat was mij zopas afgenomen. Dus deelde ik hun de inhoud ervan maar mondeling mee. En onmiddellijk zetten zij het tweede lied in: "Waar kunnen wij nog beter zijn, dan bij ons beste vrienden".

Hoe paradoxaal het ook moge klinken: ik voelde er mij dadelijk thuis. Het ene lied had mij versterkt, het andere had mij opgevrolijkt.

Ik stond hier nu in het midden van mijn cel naar de kalk van de muur te kijken. De witte muren deden mij denken aan het wit van schilderdoek en tekenpapier. En plots, na dagen, kreeg ik weer zin in tekenen. Houtskool of een potlood had ik hier niet. Dan maar met die kepernagel geprobeerd. Op één der zijmuren kraste ik een twee meter hoge IJzertoren, met in het kruis: "Alles Voor Vlaanderen, Vlaanderen Voor Kristus." Er boven schreef ik: "Waarom zit ik hier?" Er onder: "Omdat ik Vlaming ben." De eerste nacht was er van slapen geen sprake. De strozakken stonden stijf van de vuiligheid. Ik durfde er mij niet op neer te leggen. Bovendien was het koud en vochtig in dat ondergrondse hol, zodat ik mij met Zweedse gymnastiek trachtte op te warmen.

Daar er mij geen W.C. of toiletemmer ter beschikking stond en ik dringend de kraan moest open zetten, plaste ik in de lege bierfles, sloeg met mijn holleblok het glas van mijn celvenster stuk en goot de inhoud van de fles in de slotgracht. Vast voedsel had ik de laatste vierentwintig uur niet meer tussen mijn tanden gekregen, zodat ik voorlopig met die fles wel verder kon.

Het was 27 september en acht uur in de morgen. Tenminste als de torenklok de waarheid sprak.

Door mijn gehavende celruit naar buiten kijkend, zag ik vóór mij de huizen aan deze

zijde van de stad langzaam uit de klamme mist opduiken. Kinderen trokken, vurig taterend, naar de zustersschool. Wie had toen kunnen denken dat er een klein meisje bij liep, met wie ik achttien jaar later zou trouwen.

“Hoi!”, riep ik en wenkte naar hen, en zij wenkten vrolijk terug.

De tweede nacht echter, doodop van de slaap, vlijde ik mij op één van de strozakken neer en dekte mij toe met de andere. Mijn holleblokken hield ik aan. Het was wel niet comfortabel en elegant, maar hout is warm en “klompen aan de voet staat onze guitjes goed”.

Toch voelde ik mij `s morgens alsof ik de hele nacht tussen twee planken had gelegen. Ik rilde van de kou en van de ellende, zoals een soldaat die vierentwintig uur aan één stuk wacht heeft geklopt. Om de Vlaamse Leeuw te zingen, had ik helemaal geen lust meer.

Rond tien uur werd mij door een werkvrouw een glas water gebracht. Het glas moest ik teruggeven, maar ik vroeg en kreeg een krant die achter mijn celdeur in de gang lag rond te slingeren. “Ja’ zo kunde wa lezen,” zei ze vriendelijk. Ze dacht wellicht meer aan mijn moeder dan aan mij.

En lezen deed ik. Het was mijn eerste krant sinds weken. Ik las dat er in Tongeren vijf vooraanstaande Vlaamsgezinden zonder vorm van proces werden terechtgesteld, en zag op een foto dat Kardinaal Van Roey op een vaderlandse plechtigheid te Brussel de hand drukte van Waalse communistenleiders die in de regering zaten. De Kardinaal die ons enkele jaren voordien nog had opgeroepen voor de strijd tegen het goddeloze communisme.

Rond de middag kwamen drie weerstanders ons uit onze cellen halen voor de soepbedeling op de binnenplaats van de citadel.

Daar ik geen lege conservendoos had zoals mijn medegevangenen, mocht ik er mij op de vuilnisbelt nabij de “Corps de Garde” een uitzoeken. Maar de soep hadden we blijkbaar nog niet verdiend. Wij moesten onze conservendozen neerzetten en in het midden van het immense plein in een kring aantreden. Elk van ons werd een lege bierfles in de hand geduwd. Die moesten we boven ons hoofd in de hoogte houden en zo op commando in het rond lopen.

Enkele verzetslieden die opzij stonden, amuseerden zich intussen door de flessen met stenen stuk te gooien. Velen van ons werden getroffen aan de handen of aan het hoofd.

wordt vervolgd